

АСАБЛІВАСЦІ ЎЖЫВАННЯ СІНОНІМАЎ-ДЗЕЯСЛОВАЎ У МОВЕ РАМАНА І. МЕЛЕЖА “ЛЮДЗІ НА БАЛОЦЕ”

Сілінец В.М. (УА МДПУ імя І. П. Шамякіна, г. Мазыр)

Навуковы кіраўнік – С.І. Жураўлёва, канд. філал. навук, дацэнт

Іван Мележ шырока выкарыстоўвае ў мове рамана “Людзі на балоце” сінонімы, якія з’яўляюцца яркім стылістычным сродкам, надаюць экспрэсіўна-эмацыянальную выразнасць мове твора пісьменніка. Пры дапамозе іх І. Мележ стварае ўдалыя вобразы, раскрывае асаблівасці характару чалавека. Сінонімы спрыяюць стварэнню своеасаблівага пісьменніцкага стылю.

Асабліва выразнай экспрэсіяй валодаюць сінонімы-дзеясловы.

Сінонімы **сноваць**, **хадзіць** маюць агульнае значэнне ‘рухацца’, ‘перамяшчацца’. Але хадзіць – гэта ‘рухацца ў розны час, у розных напрамках’, а сноваць – ‘рухацца без пэўнай мэты’. “Грыбок нясмела, яшчэ як бы не верачы, што ўсё гэта скончылася, бачком, азіраючыся на хрыпатага, **сноваў** на хаце туды-сюды” [1, с. 21]; “Даўжэй другіх не лажыўся, **хадзіў** каля Ганны...” [1, с. 24].

Стылістычныя сінонімы **рухацца**, **мітусіцца**, **хадзіць** **ходырам** аб’ядноўваюцца ў сінанімічным радзе агульным значэннем ‘перамяшчацца, перасоўвацца’.

Словы **ісці**, **прабірацца**, **прадзірацца**, **прасоўвацца** аб’ядноўваюцца ў сінанімічную групу паводле адзінага агульнага значэння ‘перамяшчацца пешшу’, аднак апошнія тры з іх адрозніваюцца адцэннямі ‘рухацца пешшу, пераадольваючы пэўныя перашкоды’ і стылістычнай афарбоўкай – прыналежнасцю да размоўна-гутарковага стылю мовы.

У мове рамана Івана Мележа вельмі яскравыя семантыка-стылістычныя сінонімы. Сінонімы **журыцца**, **сохнуць**, **сумаваць**, **тужыць** адрозніваюцца сэнсам – паказваюць розныя ступені чалавечага пачуцця – і стылістычнай афарбоўкай – **сумаваць**, **журыцца**, **тужыць** – нейтральныя,

сохнуць – гутарковы. “Багата, багата па чым ў Куранях **сумаваў і** **клапаціўся Міканор**” [1, с. 22].

Пры ўжыванні сінонімаў-дзеясловаў аўтар найчасцей выкарыстоўвае прыём ампліфікацыі. “Багата, багата што ў Куранях тачыла сумам і клопатам Міканора, **непакоіла, трывожыла, абурала**”[1, с. 10]; “Машына **ішла** па шашы, потым з шалёнай хуткасцю **памчалася** далей” [1, с. 15]. Такі сродак дапамагае ўзмацніць дынамізм аповяду.

Пры дапамозе сінонімаў пісьменнік пазбягае лексічных паўтораў, моўнай аднастайнасці, перадае неабходнае сэнсавое адценне, інтанацыю.

Літаратура

1. Мележ, І. Людзі на балоце / І. Мележ. – Мінск : Маст. літ., 1999. – 397 с.